De burger tussen wal en schip

De overheid heeft haar verantwoordelijkheden verdeeld over organisaties, bestuurslagen en wettelijke kaders. Voor ieder afzonderlijk onderdeel bestaat een bevoegde instantie. Maar wanneer een vraag de grenzen tussen die onderdelen overschrijdt, blijkt niet vanzelfsprekend wie de burger namens de overheid te woord staat.

De burger kan zich tot een gemeente, omgevingsdienst, inspectie, veiligheidsregio, vaarwegbeheerder, havenbedrijf of ministerie wenden. Iedere organisatie kan uitleggen waarvoor zij wel en niet verantwoordelijk is. Maar niemand hoeft de vraag over het geheel naar zich toe te trekken. Daardoor wordt de burger doorgestuurd tussen instanties die ieder een deelantwoord geven, terwijl zijn oorspronkelijke vraag onbeantwoord blijft.

Bij de ammoniakketen wordt dit bijzonder scherp zichtbaar. De burger vraagt niet uitsluitend of het schip aan de vervoersregels voldoet, of de terminal een vergunning heeft en of de vaarweg binnen het Basisnet valt. Hij vraagt of de volledige keten — zeeschip, opslag, overslag, binnenvaart, vaarroute, ligplaatsen, hulpverlening en omgeving — als geheel verantwoord is. Juist voor die samenhangende vraag ontbreekt een herkenbare vertegenwoordiger van de overheid.

De burger valt daarmee niet buiten de overheid. Hij bevindt zich juist **tussen haar onderdelen**. De wal verwijst naar het schip en het schip verwijst naar de wal. Ondertussen moet de burger zelf de overheidsorganisaties bijeenzoeken, hun antwoorden vergelijken en de ontbrekende samenhang zichtbaar maken.

Een corrigeerbare overheid mag haar interne taakverdeling niet tot het probleem van de burger maken. Wanneer een vraag aantoonbaar meerdere organisaties raakt, moet één publieke partij verantwoordelijk zijn voor ontvangst, coördinatie en een samenhangend antwoord. Die partij hoeft niet alle bevoegdheden over te nemen, maar moet wel voorkomen dat de vraag tussen bevoegdheden verdwijnt.

De overheid heeft de wal verdeeld en het schip gereguleerd, maar niemand neemt de burger aan boord.

Of nog scherper:

Iedereen bewaakt zijn deel van de vaarweg; niemand brengt de burger veilig naar de overkant.